

І. Руснак (голов. ред.), О. Баган (заступ. гол. ред.), М. Васьків та ін. Вінниця : Планер, 2012. 568 с. URL: <https://www.academia.edu/>

3. Клен Ю. Попіл імперій. Клен Ю. Твори. Торонто : Фондація імені Юрія Клена, 1957. Т. 2. С. 11–327.

4. Просалова В. А. Поетика полілогу з попередниками в ліриці Євгена Маланюка та Юрія Клена. *Наукові праці. Літературознавство*. 2019. Випуск 313. Т. 325. С. 77–81. URL: <http://litstudies.chdu.edu.ua/article/view/225246>

5. Сарапин В. Варіації на класичні теми. До проблеми інтертекстуальних зв'язків у поемі-епопеї Юрія Клена «Попіл імперій». Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму. Дрогобич : Відродження, 2004. С. 224–240.

Щебивок Оксана Володимирівна – здобувачка СВО магістра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література))
Наукові інтереси: література ХХ століття, творчість поетів-неокласиків.

Марина Мерещук

Наук. керівник – к. філол. н., ст. викл. Зелененька І. А.

ЛІРИЧНЕ Й ГЕРОЇЧНЕ: ВІД «СВІТЛОСТІ» ДО «СУВОРОСТІ» ЮРІЯ ЛИПИ

Анотація. У статті проаналізовано етапи переходу поетичного мислення Юрія Липи від імпресіоністично-акварельної та романтичної любовної манер письма «Світлості» до формування зрілого авторського стилю в «Суворості», що було зумовлено тривалим бойовим досвідом та ідеєю перманентної боротьби за незалежність

України, що набуло найсильнішого звучання в подальшій творчості.

Ключові слова: модернізм, неоромантизм, імпресіонізм, символізм, історіософська лірика, любовна лірика, образність.

Annotation. The article analyzes the stages of the transition of Yuri Lypa's poetic thinking from the impressionistic-watercolor and romantic love manner of writing "Svitlist'" to the formation of a mature author's style in "Suvorist'", which was determined by long combat experience and the idea of a permanent struggle for the independence of Ukraine, which acquired the strongest resonance in further creativity.

Keywords: modernism, neo-romanticism, impressionism, symbolism, historiosophical lyrics, love lyrics, imagery.

Відомий український науковець, доктор філологічних наук, відомий загалу своїми шевченкознавчими працями, О. Боронь зауважив, що у межах ранньої творчості Юрія Липа доречно вести мову про наявність групування двох чітко виражених тем – громадянської лірики та інтимної лірики, до того ж Олександр Боронь підкреслив, що саме любовна поезія переважає в молодій поезії стрільця [Боронь 2005: 500]. Помітно, що більшість віршів раннього періоду творчості, зібраних переважно у першій збірці «Світлість», характеризуються як ліричні етюди, вони позначені певною незавершеністю тональних штрихів і контурів, а також марковані певною умовністю будови, де персонаж є героєм з дещо аморфними переживаннями. До означеного явища можна уналежнити такі ранні поезії: «Ви там у Вашій високості», «Чи ти так само чуєш солов'їв...», «Ти, серце, змучене коханням і журбою», «У тебе пісенька, як шпада», «Твій голос, наче голос пісні...» та деякі інші. У згаданих творах виражують почуття, що є здебільшого незрозумілими самому ліричному суб'єктові, це різнотональні емоції, спрямовані до ідеалу, до коханої дівчини, до образу жінки

близької до України. Цими ж таки переживаннями в ліричних тканнях переймається природа, і саме вона передає чи не найтонше діткливий і водночас рішучий стан ліричного суб'єкта у поезії «Ти, серце, змучене коханням і журбою»:

Твоє бліде лице, прозоре й усміхнене,
З очима темними, що – ласка, біль і гнів,
Мов віддихи полей, мов тихий клич для мене,
Мов переплески хвиль із теплих берегів [Липа 1957:
103].

Пейзажні етюди у збірці Юрія Липи «Світлість» передають чимало різноманітних відчуттів навколо мінливої любові та психічних станів ліричного суб'єкта. У багатьох віршах збірки відчутно, що автор намагався будь-що подолати почуття неосяжного смутку через розлуку, зокрема, знаходимо їх у любовній поезії «Десь моя заплакана маленька»:

Десь моя заплакана маленька
Слухає крізь гори і долини
Моїх кроків неспокійну пісню,
Мого серця неспокійні мислі [Липа 1957: 102].

Критик Б. Червак, котрому близька діяльність Юрія Липи в контексті націоналістичного руху, охарактеризував поезії стрільця, вміщені у збірці «Світлість», як прозорі, пастельні, проникливо-ліричні [Червак 1994: 61]. Вочевидь, Богдан Червак звернув особливу увагу на імпресіоністичне змалювання галицької природи, на юнацьке захоплення її красою, на дбайливе та трепетне ставлення до неї. Розглянемо в цьому контексті поезію «Гляну рано нині» – тут легкі, пісенні рядки, у яких ідилія природи ще не звіщає буремних подій, не дисонує з життєствердною імпресіоністичною концепцією:

Гляну рано нині:
Наші гори сині
Поскидали киптарі,
І шумить гора горі:

Свято в полонині! [Липа 1957: 56].

Відчутно, що Юрій Липа у збірці «Світлість» намагався досягнути хронотоп, пізнати сутність скороминушності, досягнути часоплин. Із плином боротьби за свободу поет тісно пов'язав та переплів у поезії проблеми сенсу буття, людського існування, життя та смерті, любові й ненависті, гріха та спокути. Візіонеризм, який начебто вторинний у стосунку до імпресіонізму, присутній у віршах першої збірки на рівні спроб досягання сакрального часу. Тому в художньому світі молодого автора чи не найпродуктивніше репрезентовані мотиви випадкової та постійної відносності профанного часу та швидкоплинності життя, тимчасовості життя на землі та перебування кожної людини у світі. Саме у «Світлості» Юрій Липа трансформував образ коханої, образ жінки. Це дисонує з іншими стрілецькими поетичними концепціями – до прикладу, це суперечить Маланюковому прокляттю на адресу всього жіночого, що трансформується від сприйняття підімперської України як повії, бранки, кріпачки: «Лежиш, розпусто, на розпутті, / Не знати – мертва чи жива...», «Хто гвалтував тебе? Безсила, / Безвладна, п'яна і німа / Неплідну плоть, убоге тіло / Давала кожному сама...» [Маланюк 1943: 67].

Юрій Липа бачить у жінці-українці основу розбудови держави, повної гідності. Знаходимо підтвердження цьому в поезії «О Жоно пориву й звитязтв»:

О Жоно пориву й звитязтв
Хай там завершеність леліє
І стане Твій державний дім,
Де непокорені стихії

Киплять у задумі бутнім [Липа 1957: 72].

Євген Маланюк, вочевидь, чи не єдиний зі стрільців письменник і критик, котрий жорстко-парадоксально характеризував і літературу, і образи в ній, на що вказують, характеризуючи набуток УСС, О. Боронь [Боронь 2005: 494-505], І. Кузьменко [Кузьменко 2005: 5-15], І. Роздольська

[Роздольська І. 2020], І. Зелененька [Зелененька 2019: 16-20] та ін. Жінка в інтерпретації Юрія Липи протиставлена «зрадливій бранці» Євгена Маланюка, котрий інтерпретував жінок як безпринципних, слабких і покірних. Жіночий ідеал, який утвердив Юрій Липа у першій поетичній збірці, є запереченням недолугості жінки, є ствердженням близькості жінки до символічного образу України. Жіночий образ – по-філософськи глибокий, жінка є і ніжно-беззахисною, і берегинею роду. Автор звертається до родової й народної пам'яті, розуміючи масив пам'яті як надважливу основу для духовності нації, як первинне середовище для розвитку дітей у родині, як середовище зростання героїв. Свідомість роду в концепції Юрія Липи – це специфічна генетична пам'ять, здатна відродити традиції, структуру державності, усі її сфери. Саме родова, національна пам'ять виростає до теми-домінанти, що чи не найглибше переосмислена в останній збірці Юрія Липи «Вірую», зі зрілою інтимною лірикою: «Лист Елісси», «Жінка», «Ланцюг ніжності», «Молитва за кохану жінку», «Любов то завжди є нещастя».

Отже, поява збірки «Світлість» знаменувала приход у літературу Юрія Липи як поета й борця, лицаря й лірика, котрий від імпресіонізму перейшов до візеонеризму, явивши образ жінки в контексті долі Україні після Першої світової війни та долі УНР у 1917-1921 рр. Мотиви й образи першої збірки вплинули на формування подальшого зміцнення манери письма в межах модернізму, із незалежницьким духом, із гартом свідомості. Тому наступна збірка «Суворість» доводила, що автор уповні готовий до боротьби за перемогу та переосмислює в контексті своєї епохи.

Література

1. Боронь О. Недруковані дописи Юрія Липи. Твори : у 10 т. Т. 1. Львів : Каменяр, 2005. С. 494–505.
2. Зелененька І. Художній ідеал у розумінні Миколи Євшана. *Постать Миколи Євшана в контексті*

розвитку українського модернізму : Збірник наукових праць. Випуск 6. Ред. колегія: Н. Поляруш, В. Ткаченко, І. Зелененька, В. Крупка. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. С. 16–22.

3. Кузьменко О. Стрілецькі пісні як феномен культури українців. *Стрілецькі пісні : вступна стаття О. Кузьменко. Упоряд. О. Кузьменко.* Львів, 2005. С. 5–15.

4. Липа Ю. Поезії : Уклав Є. Маланюк. Торонто, 1957.

5. Маланюк Є. Вибрані поезії 1923–1943. Краків : Українське Видавництво, 1943. 172 с.

6. Маланюк Є. Юрій Липа – поет. Твори : у 10 т. Т. 1. Львів : Каменяр, 2005. С. 470–488.

7. Роздольська І. Літературний феномен Українських Січових Стрільців : функціонування та структура покоління : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 444 с.

8. Червак Б. Між лезом меча і сріблом полину. Збірник статей. Дрогобич, Націоналістичний клуб ім. О. Ольжича, 1994. 71 с.

Мерещук Марина Віталіївна – здобувачка СВО бакалавра факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)).
Наукові інтереси: історія української літератури ХХ століття.

Анна Хомич
Науковий керівник – ст. викл. Пойда О. А.

ПРОБЛЕМА ДУХОВНОСТІ У РОМАНІ В. ПІДМОГИЛЬНОГО «НЕВЕЛИЧКА ДРАМА»

Анотація. Статтю присвячено розгляду занепаду духовності людей крізь призму їхнього внутрішнього світу